

UPRAVA I UREDNIŠTVO : ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
 RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

PRETPLATA : GODIŠNJE K 120, POLUGOD. K 60, ČETVRTGOD
 K 30, POJEDINI BR. 4 K. = IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

Kralj Petar I. Karagjorgjević

Dne 16. augusta umro je Kralj, kojega će istorija po vidnim učincima Njegova vladanja nazvati Velikim, a Herojem po duši boračkoj i oslobodilačkoj, koja se predala sva službi za svoj narod idući s njime, pred njim, u njemu kroza sva stradanja do visova ostvarenja ideala oslobođenja i ujedinjenja.

Dugo je Veliki Starac već boravio u zatišju, udaljen od borbi dana, predavši vladalačke dužnosti u mlade ruke. Koliko je sudbina bila kruta, što je slomila tijelo toga Vođe svoga naroda prije no je izdahnuo dušu, toliko je mnogo ljepote u tome, što je otišao u veliku osamu u času, kad je Petar Karadorđević doveo svoj narod do vrška uspjeha jednoga etškoga i herojskoga napreznja.

Za cijelo: ovdje se nimbus kraljevske časti ne očituje u pompu i nedostizivosti kraljevskoga trona. Priprost, po spoljašnjosti svojoj, od dana mladosti pa do časa smrti, ukazuje se život pokojnoga kralja. Tek sad, kad Njegova usta šute, razvije se pogrebni pomp, ali sav narod je to, a ne dvorjanski ceremonijel, koji svome mrtvome heroju sprema doličan oproštaj na Njegovu polazu u vječni počinak. Ma koliko je taj veliki Vođ svoga naroda bio jedan, i ako prvi, među svojim narodom: u času smrti, u času, kad se dijeli za uvijek od svoga naroda, osjeća se, da ovaj Kralj treba da se isprati u raku jednim triumfalnim vidnim izražajem predanosti i ljubavi svih državljana kraljevine, za čije stvaranje On se kao priprosti četnik već u mladim danima borio, pored svih zasjeda najmljenih ubica, kad ni u snu nije mislio, da će zasjesti na tron Svoje otadžbine, već je On, beskućnik dinastiju, koja je tad vladala, zaklinjao, da pomogne ujedinjenju i oslobođenju svega naroda.

Prestao je da se bori u Bosni, kad je vidio, da se bez Njegove krivnje rađaju dinastičke protivštine. Mladi je princ pošao u izgnanstvo, bavio se naukom, bio borac u redovima francuske vojske za ideal ujedinjenja stranoga naroda,

jer je taj ideal kao apsolutan živio u Njemu i možda čekao na dan, kad će doći ora, da ga u svome narodu ostvaruje. Dotle je živio kao građanin ženevski — daleko od doma, u slobodnom vazduhu Švajcarske, općeći sa idealistama slobode ruskoga naroda.

Krv i duša Njegova i sočni živi demokratski idealizam nije dao, da se korijenje Njegova bića ikad istragne iz rodenoga tla Njegova naroda.

Došao je dan, kad se vratio na Djeđovsko prijestolje. Na putu domu svome mladi su zanešenjaci u Njemu, u kome su vidjeli jamstvo svojih ciljeva, pozdravljali jugoslavenskog Kralja. Živio je kao svoj među svojim, u političkim trvenjima, netaknut u svojoj čistoći ideala od njih, kao strogo ustavni demokratski vladar. Ali ne kao figura, nego kao brat, koji saosjeća s braćom i spreman je uvijek da i u zlu i u dobru dijeli njihov udes.

Dok truba, koja je zvala na oslobođenje, nije zazvečala. U Njemu se tad probudio Borac - Osloboditelj - Ujedinitelj. I tad se borio. Pošao je sa svojim narodom On, Starac, u egzil, prošao klance i gudure Albanije, stradavao kao nekad mitski heroji-kraljevi i sa svojim borcima čekao na svitanje.

Čudoredni fluid visokih ciljeva struji sa spomeni na velikog pokojnika i čist i svijetao zalazi On ispred naših očiju. A mi Jevreji, blagodarni Kralju-Čovjeku spominjemo se u ovaj čas ljepote nenaviklog časa, kad je i nama u neposrednosti bratskih čovječjih osjećaja pristupao kao čovjek, s našim se kćerima uhvatio u kolo, našem svetištu polagao osnovni kamen. To su tek epizode, ali one osvijetljaju čitavog Petra Karadorđevića, kako je bio; svijetao uzor ideje jednakosti naroda, plemena i ljudi u višem skladu čovječanstva. To nije bila milost prema parijama, od koje su drugdje pređi naši u zahvalnosti padali ničice: to je u nama bilo prostrujanje živog osjećaja ljubavi od čovjeka do čovjeka.

Ne navikli na to mi smo Mu, živući

u Njegovoj ujedinjenoj Jugoslaviji, pored svega drugoga, što će u njoj da nikne iz čista sjemenja, kad se bude uklonio korov strasti i mržnja, harni, što je bio jedan od onih, koji ne dadoše, da izgubimo vjeru u čovjeka.

U jednoj ruci zastavu ujedinjene države, u drugoj zastavu svoga jevrejskoga naroda, mi ih spuštamo u počast nad grobom Petra Karadorđevića sa priprostim starojevrejskim oproštajem od mrtvaca: zihrono letova.

A krvi Njegove krvi, mladome sapatniku Njegovih patnja, nosiocu i baštini Njegovih ideala, koji je naviještao pravdu svima građanima ma koje vjere, naroda i plemena oni bili, mi doprinašamo svu toplotu svojih osjećaja u poviku:

Živio kralj Aleksandar Karadorđević!

*

Savez Cijonista Jugoslavije otposlao je ovu depešu:

»Gospodin

Nikola Pašić,

predsjednik ministarskog saveta
 Beograd.

Ispred narodnih Jevreja kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca dajemo oduška dubokoj potresenosti nad golemim gubitkom što je sve državljanane naše domovine zadesio smrću Njegova Veličanstva Kralja Petra Velikog Osloboditelja i Ujedinitelja, koji je sebi u srcima svih svojih državljana stvorio neprolaznu spomen herojstvom svoje duše, veličinom svojih djela i demokratstvom svoga vladanja u duhu pravde i jednakosti.

Ujedno molimo da izvolite iznijeti čuvstva vjernosti i odanosti Jevreja prema Njegovu Veličanstvu Kralju Aleksandru.

Savez Cijonista Jugoslavije, Zagreb.

Predsjednik:

Dr. Hugo Spitzer.

Podjedno je Radni odbor S. C. J. pred kraljevskim namjesnikom u Zagrebu izrazio svoje saučešće.

Savez cionista Jugoslavije položio je na odar pokojnog Kralja vijenac sa vrpčama u državnim i jevrejskim bojama.

*

Žalobna služba božja u Zagrebu. Na dan pogreba Njegovog Veličanstva kralja Petra služila se u ovdašnjoj izraelitskoj sinagogi (glazbeni zavod) žalobna služba božja, kojoj je pribivao kao izaslanik sa strane vlade gosp. dr. Milan Novak. Sa skladno otpjevanim »Adonaj mo odom« uz solo nadkantora Rendi-a započela je služba božja. Prof. dr. Gavro Schwarz u dirljivom je govoru prikazao život i znamenovanje kralja Petra Velikoga, Osloboditelja i Ujedinitelja. Nakon recitovanja »Ki Kešimho, ken tehiloseho« izrekao je rabin prof. dr. Schwarz usrdnu molitvu za pokoj duše blagopokojnog kralja. Pjevanjem psalma »Šiviti adonaj« završena je služba božja, koja je ostavila dubok dojam na brojno pobožno općinstvo.

Povodom smrti Njeg. Vel. kralja Petra izrazilo je predstojništvo izraelitske bogoštovne općine u Zagrebu pred kraljevskim namjesnikom svoje saučešće.

Jevrejski omladinski slet u Sarajevu

Drugi jevrejski omladinski slet, koji se obdržavao u Sarajevu dne 15., 16. i 17. augusta o. g. bit će dragocjena stranica u historijatu ne samo omladinskoga pokreta, već i cijeloga jevrejstva Jugoslavije, kojega vežu nerazdružive niti osjećaja ljubavi i zajedničkih dužnosti prema omladini, koja iz svih sila mladenačkom revnošću nastoji, kako bi što više ubrzala tok ostvarenja naših velikih ideala.

Priprave, brojčani posjet i nadasve uspjele priredbe, kulturne, športske i gimnastičke, dokazuju, da je omladina od I. osječškoga sleta prokročila znatno napred ne samo u idejnom već i u orga-

nizatornom i stvaralačkom pogledu izgrađivši svoj savez u živ organizam, koji vrši najbolji utjecaj na pojedina udruženja.

Napredak, konstatovani povoljni rezultati, dotjerani istupi pojedinih udruženja, ostavit će snažan i trajan dojam na cjelinu i na pojedince, koji će naći izražaja u ustrajnoj i oduševljenoj saradnji sa ostalim našim organizacijama kao i u svrhovitoj pripravi narednoga sleta.

Sarajevo, 16. kolovoza.

Radni odbor S. Ž. O. U. obdržao je u nedjelju dne 14. o. mj. predkonferenciju i na njoj su izvijestili o pripravnim radu za slet članovi R. O., okružni povjerenici i priredjivački odbor.

U ponedjeljak, dne 15. o. mj., započela je sama konferencija S. Ž. O. U. u svečanoj dvorani Sefardske općine u 8.30 sati izjutra. Dvorana je urešena u pročelju slikom prestolonasljednika Aleksandra, a pod ovom slika Herzlova, nadalje plavo-bijelom te hrvatskom i srpskom zastavom. Sva mjesta dvorane su zauzeta, galerije pune.

Konferenciju otvara predsjednik S. Ž. O. U. dr. Nikola Tolnauer, budući da je ista po policijskoj vlasti dozvoljena, te pozdravlja i prikazuje polic. povjerenika. Na predlog predsjednika i uz jednodušno odobravanje odašilje se pozdravna brzopjavka:

Njegovom Visočanstvu prestolonasljedniku Aleksandru,

Beograd.

Jevrejska omladina Kraljevine SHS sakupljena na svome sletu u Sarajevu srećna je, što može poslati izraze podaničke vernosti dičnome Regentu, Njegovom Visočanstvu Prestolonasljedniku Aleksandru. — U času, kada je cela zemlja obuzeta brigom o zdravlju Njegovoga Veličanstva Uzvišenoga Kralja Petra, Jevrejska omladina gaji jednodušnu želju, da

Svemogućí i ovoga puta bdiye nad životom Viteškog Kralja i povede Ga putu ozdravljenja.

Dr. Nikola Tolnauer,
predsjednik v. r.

Uzima pozdravnu riječ predsjednik dr. Tolnauer.

Po drugi puta sastaje se omladina u znaku obnove jevr. naroda i jevr. omladinstva. Omladina zvana je, da izgradi etičke momente narodne svijesti. — Čudoredni momenti — odgovornost i čuvstvo zajedništva — temelj-kamen su jevrejskog poimanja narodne svijesti. Čuvajmo i poboljšajmo naše jevrejstvo, dok zajedništvo treba da se očituje kao društvena pomoć i dužnost unapredjivanja sopstvenih moralnih kvaliteta. Svakom omladincu neka je živo u svijesti, da mu je kao dijelu ovoga naroda udesiti živovanje prema zahtjevima zajednice. — Jevrejska kultura, nadopunjena kulturom civilizovanoga Zapada spojiti će se u harmoničnu cjelinu u Jišubu Erec Jisraela na korist čitavoga čovječanstva. U Karlovim Varima sastat će se predstavnici našega naroda, da vijećaju o obnovi zemlje. Neka ovaj zbor bude takodjer potpora delegatima, koji će zastupati Jevrejstvo Jugoslavije.

Treba da učinimo bilancu prošlogodišnjeg rada. I ako nije učinjeno sve, što je valjalo učiniti, učinjeno je, što se je moglo, a zapreke koje su bile na putu, treba ukloniti.

Kao plameni zvukovi šofara neka zaore riječi omladine među Jevrejima Jugoslavije i neka ih sjete dužnosti prema narodu u danima Obnove! Omladini samoj neka dadu novu volju i novu snagu za budući rad. Neka to bude dostojna manifestacija omladinstva u danima, koji su možda najteži i najsudbonosniji za Israel! (Burno dugotrajno odobravanje.)

Predsjednik pozdravlja nato delegatete i goste, te prisutne odličnike: Ing. Isidor Sumbula, predsjednika se-

Predsjednički izvještaj Bar Giore

(Govor predsjednika Jos. Finzi-a 8. jula 1921.)

Današnjim danom završujemo ovu godinu u našem društvu. Obično pravili smo na koncu svakog semestra osvrli na učinjeni rad, no ove godine hoćemo da se osvrnemo na cijelu godinu. Možda je već ta okolnost nešto karakterističnoga u našem radu. Uvijek bio je, do laniške godine odbor, koji se bira na jedan semestar, veseo, kad je semestar svršio te je mogao da odstupa, e bi novomu odboru, koji je odstupajući s najvećom mukom sastavio, predao društvo. Kad sam Vas pitao na koncu semestra da li želite glavnu skupštinu, Vi ste odgovorili, neka ostane isti odbor. Čini mi se, da je ova malenkost, naime odnošaj između odbora bila nešto karakteristična u našem radu i da ono, što smo postavili ciljem tada još nije bilo postignuto.

I kad ovčas želimo da se osvrnemo na prošlu godinu, tad se ne radi tek o tome, da ja kao predsjednik izvješćujem o postignutom ili nepostignutom, već da svaki pojedin od Vas kaže svoje mnijenje i da iz svega toga stvorimo zajednički zaključak.

Prije svega je potrebno, da se sjelimo na ono, što smo sebi stavljali ciljem i da istražujemo, koliko nam je od toga uspelo da ostvarimo.

Najviši nam je bio cilj naš samouzgoj naobrazbom i stvaranje »zajednice«, a sad hoćemo da promotrimo razvitak naše zajednice. Kad sam u svome prvome i jedinome govoru Vama govorio o pojedinim tačkama našega programa, osjećao sam, da me mnogi od Vas nijesu razumjeli, da me nijesu mogli razumjeti, jer nijesu u svojo nutrinji doživili pojam onoga, što sam htio razvijati u Bar Giori i onoga, što je do onda bilo u Bar Giori. Nijesam htio da djelujem na njih riječima i izjavama, bio sam uvjeren, da će svaki prije ili kasnije doživiti ovaj unutarjni doživljaj, a ovaj će se doživljaj zvati »zajednica«. Znao sam, da će svaki, da je dobre volje i pošten, ostaviti naš krug ili tečajem vremena u zajedničkom životu s nama shvatiti ono, što se riječima ne daje izraziti, naime čuvstvo svrstavanja svoje sopstvenosti u zajednicu. Bilo mi je s početka jasno, da nam nedostaje mnogo toga za idealnu zajednicu. Za stvaranje idealne zajednice potrebno je prije svega: Zajednički jedinstveni rad, zajedničko gospodarstvo, ili bolje zajednički do-

življaj rada. Kraj toga mislim na poteškoće stvaranja zajednica u našim halucgrupama. Ove su imale zajednički rad, koji ih je trebao zbližiti, no nijesu ga doživljavali zajednički, radili su jedan pored drugoga i ostali su jedan drugome tuđi. I vidjeli smo, da je trebalo samo jednoga čovjeka, koji je stajao nad situacijom i što je u tom slučaju važnije, trebalo je zajedničkog doživljaja, da zaborave na sve sićušne stvari i lične svadje da uredi zajednicu. Sigurno zavisi razvitak zajednice i od mnogih drugih faktora, tako na primjer o zrelosti pojedinih članova, o stupnju naobrazbe, o ispravnom shvaćanju ideala. Bit će sigurno ljudi, koje ne će, ako i žive kroz godine u jednoj zajednici, doživljavali zajednicu u svojoj nutarnjosti, to su ljudi, koji ne mogu prelaziti preko svoje sopstvenosti, a drugi opet se boje, da zajednica ima kao cilj ugnjetavanje individualnosti. Ovo posljednje bit će možda jedan od glavnih razloga, da u nas Židova i u haluc-grupama tako teško nastaju zajednice. a zajednici nije svrha, da uguši individuum, naprotiv ona nasloji da razvije individuum. Pojedinac, koji živi samo za svoju vlastitu osobnost i kroz svoju vlastitu osobnost konstatira jednoga dana umiranje, prazninu svoga vlas-

fardske jevrejske općine; Ing. O. Grofa, izaslanika aškenaske bogoštovne općine; dra. S. Pintu, predstavnika sarajevskih jevrejskih korporacija, Feliksa Bauma, člana R. O. S. C. J., Davida Alkalaya, izaslanika beogradske omladine i Judu Levija za Hatarbut haivrit.

Prelazi se na izbore. U kandidacioni odbor ulaze: Samulo de Majo (kao predsjednik), Djuka Kohn, Cvi Rothmüller, Moric Grossinger i Jula Weiner; u verifikacioni odbor: Rikard Schwarz (kao predsjednik), Ada Klein i David Levi; biro za konferenciju: dr. Tolnauer (kao predsjednik), dr. Lederer (kao potpredsjednik), Avram Azriel i Klarica Altarač, tajnici Leo Singer i Ada Klein.

Konferencija odaslala je pozdravne brzojavke: Svjetskoj cionističkoj organizaciji, London; Savezu cion. Jugoslavije, Zagreb; Kongresu u Karlove Vari; Halucim Hajfa; Vaad Leumi i Herbert Samuelu, Jeruzalim.

Konferenciji prispjele su i pročitane mnoge pozdravne brzojavke, među ostalima od: dra. Lichta, dra. Steina i redakcije »Židova«, Zagreb; nadrabina Weszela; Cion. organizacije i dra. Spieglera, Brod n. S.; »Makabi« i dra. Zwiebacka, Zagreb, i dr.

Prima se do znanja izvještaj verifikacionog odbora, po kojem je odobreno 44 delegata od 30 udruženja.

Tajnik S. Ž. O. U. Leo Singer čita

»tajnički izvještaj.«

Napredak omladinskog pokreta leži već u tome, da pred rat i za rata o takovom pokretu u nas ne može biti ni govora. Danas je naš omladinski pokret pun snage i vrši zadaću, da jevrejskog omladinca pretvori u potpunog jevrejskog čovjeka, koji će znati ispunjavati dužnosti prema svom narodu. To je promjena od priznaje do spoznaje židov-

stva. Veliki i snažni val budjenja zahvatio je i omladinu, i listom se omladina priljubila pokretu. No omladina nije bila zadovoljna sa gradjanskim organizacijama videći mlitavu nepoduzetnost »starijih«. Tako je došlo pred dvije godine do sastanka u Brodu n. S., gdje je omladina odlučila da izvrši preobrazbu. Diljem zemlje stvorena su kulturna i športska udruženja i otpočelo se življim radom. Bilo je i nekoliko znatnijih priredaba, u prvom redu lanjski slet. — Zaključena podjela u okružja, decentralizacija i predviđena agitacija nije imala gotovo nikakova uspjeha radi pomanjkanja sredstava. U tom pogledu jedino je Šarika Kohn u Novom Sadu znatno uspjela. R. O. mogao je djelovati agitaciono jedino osobnim kontaktom u Zagrebu i Karlovcu. Nije bilo veze niti za okružne sletove. — Članova imade oko 3000 u 40 udruženja, dok Vojvodina broji oko 1000 članova u 10 udruženja. Najbolja veza za svu zemlju bio je i jest za sada »Gideon«, koji pod uredništvom prof. A. Szemnitza i u redovitom izlazenju daje omladincima potrebnu gradju, donoseći originalne članke i prevode. No pomanjkanje sredstava ugrožava i Gideonov pravilan rad.

Naročita pažnja posvećena je hebrejskom jeziku. Istina, votiranih u tu svrhu 100.000 kruna po S. C. J. nismo dobili, ali su uspjesi ipak takovi, da možemo relativno biti zadovoljni, jer prema lani imademo 2 do 3 puta više onih, koji govore i uče hebrejski. Tu je opet najveća pažnja svraćena djeci. U Sarajevu polazi tečajeve preko 280 omladinaca i djece; u Zagrebu su kursevi pod vodstvom dra. Margela i Loewyevim. Još su bolji uspjesi u Vojvodini, te primjerice u Zenti sva djeca govore hebrejski. — R. O. zaključio je izdanje albuma jevrejskih pučkih pjesama; harmonizacija povjerena je našem muzičaru Hirschlu. Ovaj album doskora će biti predan na tisak.

Najveću agilnost razvila su u savezu športska i gimnastička udruženja,

kojih imade oko 20; kod toga su od najvećeg utjecaja povoljne prilike milieu-a, odnosno »športska psihoza«. Gajilo se ponajviše nogomet, rukomet, laka atletika i gimnastika. U više udruženja zavedena je jevrejska komanda. Športska udruženja potpunoma zanemaruju kulturno-regeneratorna nastojanja, čemu treba na put stati. Prilike u športskim udruženjima moraju se s temelja promijeniti. Istom onda će postati dijelovi naše zajednice.

Do osnutka »ureda za izbor zvanja« nije došlo, jer se nije našao čovjek, koji bi kao takav ured htio i znao voditi. Za međjuvrijeme osnovana je u krilu Žid. akad. potpornog društva sekcija za izbor zvanja i statistiku, koju je vodio član R. O. Berkeš. Sabrana statistika pokazuje poznatu činjenicu, da imademo samo intelektualaca i trgovaca. — Za ovu godinu odustali smo takodjer od osnutka »radionice«, za koju je ing. dr. Schächter sačinio uzoran nacrt. — Haluc-pokret u nas dijete je našeg omladinskog pokreta; to su omladinci, koji imadu volju, snagu i oduševljenje da direktno sudjeluju u izgradnji naše domaje. Imade oko 40 haluca u 3 grupe (četvrta u Bjelini je likvidirala). 13 halucim i 3 halucot odoše u Palestinu. Budimo kao naši halucim!! (Burni hedad i pljesak.)

U zamjeni financijskog izvjestitelja Kaufera, donosi

financijski izvještaj

Gjuka Kohn. Iz izvještaja proizlazi, da se u ovoj godini imovina saveza umanjila za K 18.000. Novac je pravilno izdan, naročito za »Gideon i slet. Dohoci su slabi, članarina je neuredno uplaćivana; Vojvodina savezu u opće ne plaća. Unišlo je na subvencijama K 8645, a kao čista dobit od vrta u Zagrebu 1400 kruna, neznatna svota ali zaslužena mišicama omladinaca. Treba povisiti prihode: i to članarinu povisiti na 8 dinara godišnje, a pretplatu na »Gideon« 2 dinara po broju. S. C. J. trebao bi snositi sve troškove S. Ž. O. U.!

fitoga ja. On se je sam isprošio, sam se iscrpio. U zajednici ne nadje, kad je došao do granice vlastite sopsštenosti, praznine, već veliko lijepo polje, koje mu može dati životne snage i životnog veselja. Zajednica ne znači ugnjetavanje individua, već njegovo proširenje, njegovo oslobodjenje za čovječanstvo, za beskonačnost.

Što nas je vezalo u zajednicu? Ideal. Narodni ideal. Hljeli smo se pripojiti članovima naroda, koji uskrsava, i morali smo isli upoznati, t. j. da se međjusobno poznamo i međjusobno uzgojimo; da se borimo za ideal. Zajednička ideja nas je vezala, dobro volja da pripadnemo tome narodu i težnja k istini i savršenstvu. Mnogi će reći, da je smiješan pothvat staviti djačkim krugovima kao cilj ideal zajednice. Ta to je nedostiživo u potpunom smislu. No kako se pridiže jedan narod? Gdje da počinje obnova ako ne pri duši svakog pojedinca, koji hoće obnoviti? Svaki mora sam prokušati sebe, da li pripada tomu narodu, mora da -auči što znači pripadati jednom narodu, a gdje to bolje može no u zajednici braće, koji isto hoće. A zar ne ćemo da ostavimo budućoj generaciji baštinu, hoćemo li, da i

ona podnosi iste nevolje, koje mi moramo podnašati, da dobije isli uzgoj, koji smo mi dobili? U tom leži viša svrha ovog našeg rada, naime, da usadimo duh i volju stvaranju zajednice našoj mladeži, našim sunarodnjacima, da bi onda iz pojedinih grupa nastali gradjevni kameni za veliku zgradu, koja se zove narod. Samo kad smo doživjeli zajednicu postat ćemo narod i kad smo poslali narod onda ćemo tek moći poslati ljudi. Priroda dopušta samo uspon od jede stepenice do druge, a tko misli da se može najednom uspjeti, preko više stepenca, taj će se skršiti na nemogućnosti da je prevario razvoj.

Rekao sam prije, da me neki nijesu razumjeli, tada na početku. Imao sam strpljenja, znao sam, da samo onda može da dodje do istinite zajednice, ako svaki pojedinac sam doživi svoj unutarjni doživljaj. Ovaj unutarjni doživljaj jest nešto božanskoga u čovjeku. Hoću li da ga riječima izrazim, tad sastoji u stvaranju postavljenog cilja, u nizu slika, koje brzo slijede jedna za drugom do cilja, u jagmi i žurbi za ciljem. Ovaj doživljaj traje nekoliko časova u vanjskom svijetu, nad čitavim doživljajem lebdi ljepota i ljubav. Takvih časova, takvih unutarnjih doživljaja nema

mnogo u životu (prijateljstvo, ljubav, zvanje, zajednica, narod). Onda nastaje iz tog doživljaja težnja i želja svim silama nastojati, da se dostigne cilj. Iza ovog unutaršnjeg doživljaja slijedi pretvorba u čin. I ako si još pred dva dana bio najrezigniraniji čovjek, ako si najviše od svih nijekao život, veseliš se iza takovog doživljaja života, oslobodjen si od svih sumnja i pročišćen, osjećaš se jakim i smatraš se dovoljno snažnim, da makneš gore, kad se radi o tome, da pretvoriš unutarjni doživljaj, ideju, u djelo ili u vanjski doživljaj. U tome leži ono »božansko«. Doživio sam ovaj unutarjni doživljaj tada u prošloj godini, kad smo nekolicina govorili o budućnosti Bargiore. Doživio sam ga u nekim časovima kraj kavanaskog tola i bijaše tako divan. A kad su me neki od vas pitali za moje mnijenje, rekao sam samo jednu riječ »zajednica«, ništa više, jer sam tek morao nastojati, da moje osjećaje koliko je moguće izrazim riječima. Kako sam se radovao, ako mi je uspelo, da svojoj unutarjnosti nešto istrngnem i vama dadem i uvijek sam osjećao, da je mnogo toga u unutarjnosti čemu se ne može u vanjskom svijetu dati izražaja. Neki od vas shvatili su i spoznali odmah ideju, neki ne. Kad su prošla tri mje-

Izvještaj revizijskog odbora podnosi Milan Haas. Izjavljuje, da je sve u redu pronađeno i traži, da se R. O. u **podijeli apsolutorij.**

Debata.

U 10.30 sati otvara se debata. Govori Eliša Levi hebrejski, a onda nastavlja hrvatski. Treba raditi za ostvarenje Erec Jisraela; apelira na solidarnost Jevreja. — Drugi govori Julije Haamaović u ime studenata praških visokih škola. Veoma žali, što u savezu imade tek neznatan broj akademika, koji su nekada bili elita svijesne omladine. Omladina neka učini svoje i neka i dalje daje impuls pokretu. Predlaže protokolarnu zahvalu R. O. i predsjedništvu. (Odobranje.) Zatim govori Bela Kraus. Osvrće se na tajnički izvještaj. Drži, da je isti obzirom na Vojvodinu pretjeran. Oštro kritikuje sportska udruženja, jer omladina organizirana u njima ne živi židovskim duhom, već propagira samo opći šport. Moli, da se veći rad i pažnja posveti Vojvodini. (Dugotrajni pljesak.) — Govori u ime »Judeje« iz Zagreba Josip Weszel hebrejski i nastavlja hrvatski. Naša omladina pošla je putem emancipacije od duha — asimilaciji tijela. O toj pogibelji R. O. propustio je dati oficijalnu izjavu, a jednako nije dao direktivu za psihičan rad. — »Judeja« jest za sportska udruženja, ali će tražiti, da se u svim udruženjima zavede i kulturni rad. (Živio!) U ime omladine u Mostaru govori Altarac. Zvonko Hirschl, delegat koprivničke omladine, ne zadovoljava se radom R. O., koji je po njegovu sudu bio samo administrativan. Kao gost srdačno pozdravljen, govori dr. A. Benau. Pozdravlja konferenciju i drži da jednako rad udruženja kao i R. O. zadovoljava. Savršenost jest samo cilj. Pojedinci nisu dužni da vrše posao svih. Svaki pojedinac je organizacija i dio zajednice, koju stvaraju sve te komponente zajedno. Svaki neka učini — koliko može i mnogo će se postići. Nije po-

željan ni nacionalni ni »fizički« šovinizam. Jednako ne treba omladina na se da preuzme građanske zadaće, jer time prestaje biti omladinom. Bez skokova i nasilja treba omladina da vrši svoje zadatke normalnim razvitkom. Ta omladina jest buduća narodna snaga. Autokritika svakog dana kod svakog rada, a svi zaključci ponajprije samom sebi na ravnanje. (Burni pljesak i odobranje.)

Predsjednik izjavljuje, da nema više govornika i time je debata završena.

Referent Lav Singer osvrće se na izvode predgovornika. R. O. polagao je uvijek važnost samo na kulturni rad. Osnovana je i čitaonica u Zagrebu. Ako radi manjka potpore i sredstava nije izvršeno, R. O. tražio je bolje forme organizacijama, no uspjeh će biti osiguran saradnjom svijulu! (Odobranje.) Referent Kohn uzima zaključnu riječ na financijski izvještaj. Izvještaji primljeni su do znanja, pa predsjednik dr. Tolnauer moli, da savezno vijeće podijeli apsolutorij, koji se podijeljuje protiv jednog glasa. Predsjednik smatra, da je R. O. izvršio svoju dužnost po danim mogućnostima i prilikama. Poziva delegate, da si pomnim izborom postave novo vodstvo. Zaključuje zborovanje, te određuje nastavak za utorak, 16. o. mj. u 8 sati izjutra.

Utorak, dne 16. augusta.

Zborovanje otvara predsjednik dr. Tolnauer i javlja, da je sefardska jevrejska općina darovala za slet K 3.000, a aškenaska bog. općina K 1.000 za »Gideon«, Izriče se protokolarna zahvala.

Uzima riječ na osobnu primjedbu Lav Singer. Zatim govori za halucgrupu »Herul« iz Vilova, dr. Mondschein. Šalju ovom zboru pozdrave petero ljudi, koji ostaviše nauke i lagodniji život, da očeliče mehko tijelo i u krvavim žuljevima hoće da prodju čistilište, koje će svršiti, i onda će krenuti put »zemlje otaca«. Dragocjen im je svaki čas, pa ne mogu doći na ovaj zbor, da vide svoju prošlost, jer oni su novi ljudi; i rekli bi Vam

što osjećaju i što kane raditi. Uvjereni su, da je ovaj zbor jedan korak bliže onom, što oni učiniše. (Hedad!)

Dvorana se napunila. Dobiva riječ Vilo Schwarz za

Kulturni izvještaj.

Karakteristika naše mlade generacije jest i bol i nezadovoljstvo sa svim opstojećim i ti se osjećaji razlikuju od neodlučnosti bivših mladih generacija. Tumač tome: današnja generacija trpi od sumnje u vrednote njene okoline, a to je pokretač; a drugo slabost i nedovoljna jakost, a tog se nezadovoljstva hoće riješiti. Sklop je to protivština, koji stvara tip »Luftmenscha«. Tu je revolucija duše. Pomladivanje života i svijeta, koje će donijeti: novog jevrejskog čovjeka, izgraditi zemlju čovjeka — a čovjeka zemlji. Cilj omladinskog pokreta jest dati zemlji radenike. Referent se obara na nesložnost i nezajedništvo u sadanjim udruženjima i medju njima. Smjernice za budući rad: solidarnost i stvaranje iskrenih odnosa medju svim omladincima, omladincima bez razlike, te medju mladićima i djevojkama; i mladići i djevojke treba da su članovi istog udruženja; gajenje zajedničarstva i društvenog duha, u udruženju treba da vlada jedinstvena volja, jedinstveni osjećaj, naročito jedinstveni osjećaj dužnosti. Imovina ujedinjenih društava postaje zajednička. Unutar udruženja neka se provedu manje grupacije. Česta korespondencija medju udruženjima i sa R. O. a ponajpače glasilo treba da izvrše zadaću zbliženja. (Odobranje.)

Predsjednik Tolnauer javlja, da referat Šarrike Kohn otpada radi njene odsutnosti.

Dr. Braun drži

fizički referat.

Intuitivne i filozofske zadaće o biću omladinstva i zadacima omladinskoga pokreta stvorile su etisku podlogu i za organizovanje naše omladine. Stvarnu podlogu, koja je za održanje i izgradnju saveza od prve važnosti, treba da stvori u prvom redu omladina sama. Pred očima su nam dva zadatka: stvoriti što zdraviji ljudski materijal i povratak prirodi. Organizovana omladina treba, da se kloni dosadašnje jednostranosti, koja sve više prelazi

seca našeg zajedničkog života. a jedan haver se nakon božićnih praznika vratio k nama, pozdravio me je sa sjajnim očima: »Sad shvaćam program Bargiore«. To bijaše vanjski izražaj njegovog shvaćanja zajednice.

I tako vidjeh nekolicinu, koji su postepeno spoznavali etisku vrednotu zajednice. Kad se sjetim naših prvih sastanaka, od kojih smo se vraćali veseli i zadovoljni, kad sam si govorio, da je dobro, da mora biti dobro kako mi radimo. jer nikad prije nijesam kod sjednica i sastanaka konstatirao zadovoljstvo kod pojedinaca i kod samoga sebe. Jednako su sastanci kod havera ili mali izleli sve više i više produbili ovaj zajednički život. Ali na žalost bijaše takvih malo, da kod takvih udobnih i neprisiljenih sastanaka laglje nadje jedan drugoga, i da se time jačaju veze zajednice. Upravo iz ovih sastanaka u stanovima havera gdje nijesmo debatirali o položaju našeg pokreta, o politici u cionizmu, dakle ne direktno o našem cilju, nego smo raspravljali o problemima općenitog života, naučio sam, da je zajednički doživljaj najčvršća veza medju ljudima osobito omladincima. Što se tiče naših sastanaka, to bijahu posve nevezani, slobodni, vladao je intimni bratski ton u razgovorima, jer nad svima je lebdio duh zajednice. Na po-

četku dakako bijahu neki, koji nijesu razumjeli, da se može sastajati zato, da se bude zajedno, da se sprovede zajedno jedno veče, htjeli su, da se svečano otvaraju sjednice i pristupa riješavanju problema, a to me se neugodno dojmilo. Kasnije sam vidio, da je sloboda i nevezanost pobijedila i kod ovih vanjšlinu i formalnost.

Kad sam iza nekoliko mjeseci našeg razvitka govorio s nekim haverima o činjenici, da smo mi, koji živimo u Bar Giori, manjina prema velikom broju židovskih studenata iz naših zemalja, porodi se u meni sumnja, imademo li mi pravo na opstanak. Općenito stanje cionističkog pokreta bilo bi iziskivalo, da što više ljudi udju u organizaciju i naidju na vodstvo. Morali bi napustiti naš razvoj, kad bi primili taj velik broj u Bar Gioru. Izmedju ove dvije spoznaje kolebao sam duže vremena i tražio da u zajednici s Vama nadjem riješenje, kako bi se udovoljilo i organizaciji uopće i našem razvoju. Nakon dugog mozganja došli smo do zaključka, da sazovemo konferenciju svih cionističkih djaka iz Jugoslavije, da čujemo njihovo mišljenje i da nadjemo put k zajedničkom radu. Poznato nam je svima, da s tim planom nije ništa postignuto, te moramo u budućem semestru naći neku mogućnost rada. Da

smo onda bili dosta čvrsti u našoj nutrinji, tad se ne bi bojali, da svakoga pripustimo, jer je svrha zajednice, da zahvati uvijek nove krugove. Jednu smo nauku crpili iz te večeri, naime, da sad znamo, do čega je ovdjašnjem djaštvu i s kojim faktorima moramo da računamo, ako hoćemo da omogućimo zajednički rad. Ali upravo te večeri vidjeli smo kako se neki naši haverim, o kojima smo mislili, da se još nisu dosta jako uživili u zajednicu, jer nisu uvijek bili na sastancima, ipak bore protiv invazije ljudi drugog naziranja. A kad sad hoćemo da kažemo završnu riječ o uspjehu naše zajednice, držim, da se većina osjećala u njoj slobodnom i zadovoljnom i da se svaki pridigao moralno i etski. Svakako mora svaki sebi stavljati dva pitanja: Što sam dao zajednici i što je zajednica meni dala? Sigurno je teško jesno odgovoriti na ovo pitanje, mnogo toga ne može da se izrazi riječima. No, ako u svakoga živi osjećaj, da je dofičnik kadar doprinijeti žrtve za zajednicu, tad je cilj u kratko, mnogo nepremostivih zapreka bilo je kratko, mnogo nepremostivih zapreka bilo je na putu, a da bi bilo moguće danas govoriti o usavršavanju, o dovršenju, jer samo polagano i postepeno može doći do savršenstva.

(Nastavak slijedi.)

u nastranost u shvaćanju zadaće fizičkoga preporeda našega naroda.

Samo športarenje nije dovoljno, treba paralelno raditi. Osobito je štano toleriranje i promicanje profesionalizma u športu, kojega valja svim sredstvima srbijati. Gimnastika i šport nije samo stvar omladine, a da i jest, treba im se pokloniti najveća pažnja. U izgledu je osnutak samostalnog stručnog foruma za vodjenje i promicanje športa i gimnastike. Rad i nastojanje toga foruma bio bi harmoničan i koordiniran sa onim omladinskoga saveza te bi veće priredbe, a naročito sletovi imali biti zajednički.

Predlaže, da se sletovi dalje drže svake druge godine, jer je u jednoj godini napredak u kulturnom i športskom pogledu neznačan. (Pljesak i dugo odobravanje.)

Jichak Goldstein (Tuzla) držao je

»palestinski referat«.

Počinje hebrejskim govorom. Budućnost Palestine leži u njenom povoljnom geografskom položaju, koji je čini »mostom« triju kontinenata. U Palestini raste 3000 vrsta bilina. Značan napredak pokazuje Palestina u kulturnom pogledu, najviše na polju školstva, Kolonizacija napreduje. Samo požrtvovan rad! Spominje žrtve arapske uzbune, Brennera i 40 drugova, koji svojom krvlju posvetiše ponovno Sv. Zemlju. (Slava im!) Slijede zanimiva nova statistička data, koja pokazuju sadašnje faktično stanje i mogućnosti razvika (Burno odobravanje.)

Predsjedatelj Avram Azriel pozdravlja prisutnog rabina sefardske općine Ješuu Saloma. Steinitz govori protiv ekspanzije športa i velikih troškova oko njega, nadalje protiv profesionalstva. U tom športu sudjeluje u glavnom starija omladina, a veoma malo djeca. Odgojite i regenerirajte djecu. Predlaže, da se okružja godišnje sastaju.

Vilo Schwarz protivan je osnutku posebnog športskog saveza, jer oduzećem ovog polja rada pao bi djelokrug saveza na minimum. Slet je manifestacija jedinstva naše omladine. Rad je cilj, da se kojom zgodom iskaže. Ako slet bude svake druge godine — nema kontrole rada. Opasnost športskog okruga jest i u tome, jer bi omladina još intenzivnije udarila krivim putem. (Pljesak.)

David Alkalay osvrće se na kulturni referat. Nije za grupaciju »po simpatijama« unutar udruženja, žali, da je u udruženjima sve manje akademičara. Naša gimnastička i športska udruženja su jevrejska tek po imenu. Treba da se provede nacionalni duh. Slet je jedan mali cilj. Treba se svake godine sastati, jer time mnogo dobivamo. (Živio!)

Čvi Rothmüller. Poziva na vršenje dužnosti i vjeru u budućnost. Omladinska svijest jest sredstvo, kojim se izvršavaju čovječanski ciljevi. Naš cilj je: preporek židovske zajednice u Erec Jisraelu i galutu. Treba stvoriti s a držaj pokreta. Stvaranje posebnog športskog saveza ne da se provesti. Treba se držati brodskih zaključaka, želimo li harmonijski raditi, sve drugo je cijepanje rada u dva smjera. Sletovi su najbolji dokaz naše mladosti. U nama je impulzivna i nesvijesna želja, da se sastanemo i upoznamo. Novi dojmovi su obilni koji daju nove sile i neaktivnim i neosvješćenim i malaksalim. (Burno odobravanje.)

Zalim govori Eugen Szereeny. Radi administrativnog rada i zbliženja treba da se ujedine kulturna i športska društva. Dosadani sistem »predavanja« je dosadan, pa treba uvesti sistem nevezanih sastanaka. U svestra-

no organiziranom udruženju naći će svaki polje rada.

U ime »Ivrije« Brno govori Gjukan Kohn. Teme i programi samo nas još veća stežu u negve Weltschmerza. Radimo kako smo si u Brodu n. S. preduzeli. Govornik je protiv reorganizacije saveza u smislu predloga referenta V. Schwarza, jer je to kopija »blauweissa« u stranim zemljama. Naš rad treba da je: hebreizacija.

Potreban je kontakt medju članovima i udruženjima. Uz kulturni rad treba osnovati »kola rada« — fizičkoga rada. Slet neka bude svake godine. (Bravo!)

Burno pozdravljen govori Josip Weszel. Veliki je manjak u ideološkoj orijentaciji ovog saveza, jer da nije odredio držanje prema religiji, te predlaže, da zbor usvoji rezoluciju poput one, koju je prihvatio Judenverband Njemačke od 15. maja 1921. u Kasselu.

David Levi zagovara održavanje sleta svake godine, jer je to jedino pocalo.

Leon Perić je odlučno uz predlog dra Brauna, da se slet ne drži svake godine radi velikih poteškoća i radi toga jer za 3—5 godina ne će biti većeg grada, gdje se slet nije održavao.

Josef Finzi (hedadl) osvrće se na kulturni referat i na konkretnom primjeru prikazujući trulost i nerad jednog udruženja, kojemu je sudbina: izbor predsjednika, program, sjednice, predavanja, diskusije, kriza i raspad. Tome naprotiv postavlja: Zajednice i židovsku radnu udругu. Spoznaju samoodgoja i primjer rada. Ne čekajmo mesiju, treba započeti makar i s pogreškama, a glavno je da svoj »ja« podredimo zajednici. Programa i metoda nema, sve je doživljaj. Ljubav za zajednicu garancija je za stvaranje čvrstih radnika a s ovima Erec Jisraela.

Kao gost dobiva riječ dr. A Benau. Bil pokreta je mladost, tako je danas rekao jedan od omladinaca. To je nešto što spada životu, a ne da se izreći. Ako je glavni agens — mladost, onda će i pokret ići tim smjerom, da se mladost što više zajednički uživi. To se vidi već iz ovih sastanaka. Glavno je zajednički život. Tu treba da leži sva težina pokreta. Slet je zajednički izražaj mladenačkog života i tu se dobivaju novi impulsi. Bez obzira na tehničke poteškoće i mjeslo, omladina treba da se po mogućnosti sastaje svake godine, jer ona se sastaje radi sebe. (Živo i dugotrajno odobravanje!)

Dr. Tolnauer ističe sa predsjedničkog mjesta, da je Sarajevo učinilo svoje i da je slet zadovoljan i zahvalan.

Vilo Schwarz uzima zaključnu riječ na kulturni referat. Govornik drži, da su akademičari radili, naročito »Bar Giora« učinila je sve što je mogla. Govornik je isto u referatu istakao, da se treba držati Brodskog programa. Weltschmerz opstoji. Treba iz današnjeg stanja izići. Predlaže svoj referat na prihvat, jer kada dosadani put nije bio pravi, treba pokušati novi način. — Slet svake godine!

Na to je kulturni referat primljen do znanja.

Zaključnu riječ na fizički referat uzima dr. Braun. Njegovi predlozi su konzekvenca njegovih iskustava i iskustava njegovih saradnika. Omladina degradira R. O. na posredovno-administrativni organ. Sletovi su tu, da uspavanu omladinu probude. R. O. imao je uz minimalan odziv mjesecima mnogo posla isključivo oko sleta. Govornik ističe, da će odluku o stvaranju gimnastičkog i športskog okruga doneti drugi forum, a ne slet. Njegova je tek dužnost, da kao fizički referent o toj namjeri informira omladinu. Osnutkom takova

saveza nema se krnjiti pravo sadanjeg saveza, jer sva udruženja ostaju pod njegovom kompetencijom. Slučaj Bjelovar dokazuje, da nije provediv skladan rad kulturni i fizički (nogometna sekcija u Bjelovaru) unutar istog udruženja. O osnutku športskog saveza vijećat će se u danoj prilici. Ponovo predlaže da se slet drži svake druge godine.

Ziga Kišitzki delegat »Judeje« iz Zagreba ispravljia izvode kult. referenta, time, da je »Judeja« izvršila svoju zadaću i sudjelovala kod svih jevrejskih akcija: naročito kod osnutka čitaonice i Keren Hajesoda. Osobito, zavela je obvezatno učenje hebrejskog jezika.

Dr. Tolnauer zaključuje debatu, izvještaj prima se do znanja.

Zaključnu riječ na Palestina-referat uzima Goldstein i referat se uz odobravanje prima do znanja.

Predsjednik određuje, da će se radi podmaklog vremena referat za jevrejski jezik držati sutra u srijedu u 10 sati izjutra.

Prelazi se na izbore. Predsjednik kandidacionog odbora de Majo ističe, kako je kandidacioni odbor pomnom brigom sastavio novi R. O. Predlaže za predsjednika R. O. dra. Benu Steina, sadanjeg predsjednika R. O. S. C. J. (dugotrajni hedadl).

Dr. Tolnauer stavlja predlog na glasanje, te je dr. Stein jednoglasno i uz veliko odobravanje izabran predsjednikom

Nadalje je per acclamationem izabran slijedeći odbor:

1. potpredsjednik: David Alkalay,
2. potpredsjednik: Moric Grossinger,
- tajnici: Juda Levi i Jula Weiner.

Odbornici: Dr. Rosner, Dr. Oto Braun, Salamon Levi, Oto Rechnitzer, Jichak Goldstein, Dr. Aleksa Szemnitz, Ada Klein, Joška Finzi.

De Majo izjavljuje, da će novi predsjednik preuzeti svoje mjesto, čim je smenjen u R. O. S. C. J. i P. U. oko sredine oktobra, dotle će ga zamjenjivali po R. O. imenovani zamjenik.

Dosadani predsjednik dr. Tolnauer ističe, kako se uvijek držao onoga, što je napisao — u cilju stvaranja jake i zdrave generacije. Poziva omladinu da podupre novo vodstvo i da mu pokaže put, kojim treba poći. Na mjesto krifike, neka stupi rad svakog pojedinca. U ovim teškim danima Jevrejsva, čekaju i omladinu velike zadaće. Pozivlje omladinu, da svim silama uzradi protiv osnutka novog športskog saveza, a slet neka održaje svakog ljeta. Mi hoćemo kulturnu i moralnu regeneraciju. Čudoredje je temeljni kamen jevrejskog nacionalizma. Dr. Tolnauer će i nadalje po svojim silama sudjelovati u radu omladine. Novom R. O. želi mnogo sreće i uspjeha.

(Dr. Tolnauer napušta predsjedničko mjesto i biva burno pozdravljen!)

Izabrani novi potpredsjednik David Alkalay zauzima predsjedateljevo mjesto. Zahvaljuje na izboru i obećaje, da će novi R. O. umjeti ispuniti nade podijeljenog povjerenja.

Kod eventualija stvoreni su slijedeći zaključci:

1. Prelplata »Gideona« povisuje se na 2 D. po broju;
2. Članarina S. Ž. O. U. povisuje se na 8 D. godišnje;
3. Po predlogu »Bar-Giore« obavezuju se omladinska udruženja, da će iz svojih sredstava snositi troškove agitatornih putovanja.

4. R. O. ima da provede neke neznatne promjene u pravilima, obzirom na sjedište S. Ž. O. U.
5. Odbijen je predlog, da se sletovi drže svake druge godine.
6. R. O. prepušta se na odluku, da li će osnovati »dječji list«.
7. Prihvaća se rezolucija predložena po J. Weszelu, koja glasi: »Jevrejska Omladina Kraljevstva SHS, sakupljena na svom II. sletu u Sarajevu spoznaje u jevrejskoj religiji naizdašnije vrelo za svoju moralnu snagu i energiju. U toj spoznaji zaključuje jevrejska omladina kraljevstva SHS, organizirana u »S. Ž. O. U.«, koja treba da je dostojna svojih pobožnih Velikana, da jevrejska religija smatra nedjeljivom od jevrejske narodnosti, a poznavanje i držanje jevr. religije i jevr. obreda jednom od najvećih zahljeva«.
8. Predlog Tauberov, da se uvede obvezatna jevrejska komanda, prima se.
9. Primljen je nadalje predlog Salom Freibergera: »Jevrejska omladina moli sve židovske općine, da po uzoru zagrebačke pošalju židovske omladince na studije na židovska učilišta, te će ti mladići moći da unesu pravu židovsku znanost i da tim učvrste židovski život u Jugoslaviji.

Predsjedatelj Alkalay ističe zasluge bivšeg predsjednika dra Tolnauera, koji je dao dokaza o svojoj energiji u radu i iskrenoj naklonosti prema stvari. Izriče mu u ime sviju veliku zahvalnost i veseli ga, da će dr. Tolnauer i nadalje raditi u pokretu, uz koji ga ne vežu samo simpatije već i lični udio. (Burni živio Tolnauer!) Nadalje se predsjedatelj uz odobravanje zahvaljuje sarajevskoj braći i sestrama na srdačnom dočeku. Zalim građanstvu i korporacijama, a naročito pak: Sefardskoj bog. općini; aškenaskoj bog. općini; kolu srpskih sestara i Srpskom kulturnom društvu Prosvjeta. Pozdravlja osobito dra Bauera gđu (hedad!) ing. Grofa (hedad!) i Mihael Levia (hedad!) — i omladince Leona Perića (burni živio!) Klaricu Alfarac i Jošku Finzia (hedad!).

Predsjedatelj povlači bilancu. Nesrazmjer je između rada i rezultata. No mi smo svijesni, da možemo mnogo više raditi.

Dojmovi sa ovog sleta neka budu u srcima omladine vrelo energija. Apelira na omladince, da budu svijesni velikog trenulka, u kom se Jevrejsko danas nalazi i završava poklikom: **Dajte svoj maaser!**

O jevrejskoj konferenciji i jevrejskoj akademiji izvjestit ćemo u narednom broju.

Srdačnim zaključnim govorom te pjevanjem židovske himne zaključen je II. omladinski slet.

Sportski i gimnastički dio jevr. omladinskog sleta u Sarajevu.

Ideja fizičkoga preporoda jevr. naroda slavila je na dan 15. i 16. augusta o. g. slavlje, koje će po svojim posljedicama biti od nedogledne važnosti. Gotovo polovica sletskih učesnika sudjelovala je kod izvodjenja pojedinih točaka sportskog i gimnastičkog programa sleta u Sarajevu. Poslije podne 15. augusta bilo je posvećeno isključivo gimnastici. Nastup (mimohod) od kojih dvjesto gombača i gombačica (sa pomlatkom) pružio je impozantnu sliku snage i volje naše nadobudne omladine. Jedinственost došla je do izražaja u zajednič-

kom dresu, jevrejskoj komandi i zajedničkim vježbama muškog i ženskog članstva svih društava, koja su na sletu sudjelovala. Sarajevski pomladak izvodio je pod vodstvom g. Altarea lijepe i slikovite simultane vježbe, u kojima je nastupilo šezdeset djevojčica i dječaka. Sa uzornim vježbama nastupila su ova društva: Makabi (Zagreb) muški sa sje-kiricama, ženske sa čunjevima, Makabi (Banjaluka) pod vodstvom vodje gosp. Hofmanna, članice sa štapovima i Maks Nordau (Brod n. S.) pod vodstvom g. Hofmanna, članice sa ritmičkim uzornim vježbama. Muško članstvo nastupilo je iza toga na ručama i konju, dok je jedan kombinovani uzorni odio članica vježbao za prvenstvo sleta na ručama. Poinčile su: Elza Krauss 20 bodova, Štefa Salzberger 18½, Renčika Büchler 18, Štefa Rosenberg 17½, Re-zika Steinhof 17 (članice Makabi, Zagreb) i Šarika Maestro (Bar Kochba, Sarajevo) 12 bodova. Tim redom proglašene su prvakinjama i budu obdarene nagradnom plaketom za prvenstvo jevr. oml. sleta u Sarajevu. Vježbama ravnao je g. Graf, vodja zagrebačkog Makabija.

Prije podne odigrana je prijateljska nogometna utakmica između Makabi (Osijek) i Makabi (Banjaluka) sa rezultatom 3 : 0. Opaža se cijelo vrijeme znatna premoć Osijeka. Iza toga igraju za prvenstvo hazena klubova izlučnu utakmicu po cup sistemu Makabi (Mitrovica) i Makabi (Tuzla) sa scorom 9 : 7, drugi dan u jutro igraju Bar-Kochba (Sarajevo) i hazena sekcija žid. omlad. udruženja (Vukovar) sa scorom 11 : 3. Prema tome Sarajevo ulazi u finale gotovo siguran svoje pobjede.

Drugi dan prije podne: laka atletika. Bacanje kugle: 1. Mondschein (Makabi, Zagreb) 8.67 m. Skok s mjesta u dalj: 1. Alkalay (Bar-Kochba, Sarajevo) 2.67 m. i skok u vis zaletom Popper (Theodor Herzl, Ruma) 1.40 m.

Poslije podne skok u dalj s mjesta za juniore: 1. Bornstein (Makabi, Zagreb) 2.32 m; skok u dalj sa zaletom: 1. M. Alkalay (Bar-Kochba, Sarajevo) 5.21 m; trčanje juniora na 50 m: 1. Gustav Schwarz (Makabi, Zagreb) 7 i 2 petine sek.; trčanje članica na 50 m: 1. Singer Paula (Žid. oml. adr. Vukovar) 8 i 3 pet. sek.; trčanje na 100 m: 1. Mondschein (Makabi, Zagreb) 13 sek, na 400 m: 1. Alko Kohn (Makabi, Zagreb) 65 sek. i na 800 m: 1. Mayer (Makabi, Zagreb).

U gimnastičkom natjecanju na spravama: na preči i ručama sa propisanim i slobodnim vježbama izlaze kao pobjednici: 1. Friedmann sa 27, 2. L. Weissmann sa 24 i 3. Steinhof sa 21 bodova — svi članovi Makabi (Zgb.). U finalu za prvenstvo hazena klubova izlazi kao pobjednik Bar-Kochba (Sarajevo) sa pobjedom nad Mitrovicom (7 : 3) te bude nagradjen sa lijepom srebrenom statuom, darom jevr. građana grada Sarajeva.

U 5 sati poslije podne odigrana je prijateljska nogometna utakmica između Makabi (Zagreb) i Makabi (Osijek) sa pobjedom prvoga 2 : 0. Igra obiju društava bila je ravnopravna, tek je prodorna snaga Zagreba došla više do izražaja, kojoj u prvom redu imade da

zahvali i pobjedu. Osječki Makabi odlikuje se vanrednom brzinom i ustrajnošću te će — u slučaju, ako momčad ostane homogena — zauzeti u kolu žid. društava sigurno najljepše mjesto.

Radi smrti Njeg. Veličanstva Kralja Petra I. obitavljena su daljnja natjecanja, dok su pobjednicima razdijeljene nagradne pakete omladinskoga saveza.

Keren Hajesod

RAD KEREN HAJESODA.

od V. Bariona.

Palestina je po svojem položaju sposobna da postane jednim od glavnih stjecišta internacionalne trgovine na Orijentu. Ona staja Sredozemno more sa budećim narodima, koji žive između Eufrata i Crvenog mora, a leži također i na putu između Azije i Afrike. Svaki narod, koji posjeduje i malo trgovačkog razumijevanja mogao bi iz ove zemlje stvoriti važan trgovački centar. Pošlo je ova zadaća nas Židove zapala, to se moramo dati na pokušavanje potreba zemlje, koje neprestance dalje niču i pripremiti se da uzmognemo udovoljiti ovim potrebama.

Moderno razvijanje poljodjelstva, industrije i trgovine zavisi naravno mnogo od kredita na dulji rok za prvu i od trgovačkog kredita za obje zadnje grane. Cionistička organizacija posjeduje dva zavoda i to: »Jewish Colonial Trust« i »Anglo Palestine Company«. I ako uplaćeni kapital naših banaka iznaša za sada svega 2 milijona dolara, razvio se je »Jewish Colonial Trust« do solidnog poduzeća, koji je u stanju, da plaća 5% dividende. Medjuim izdržava »Anglo Palestine Company« 8 filijala u Palestini i Siriji, te važi kao finansijsko zaledje skoro sviju židovskih poduzeća u Palestini. Sa kapitalom povišenim na 10 milijona dolara mogle bi naše banke doći u položaj, da osnuju agrarnu hipotekarnu banku za unapredjenje židovskog poljodjelstva. Zalim olakšanje kućegradnje, zadrugarske banke za omogućivanje zadrugarskog radničkog naseljivanja po selima i gradovima, te jedne industrijalne banke za promicanje židovske privrede.

Keren Hajesod« bit će u savezu s »Jewish Colonial Trusta« i »Anglo Palestine Company« pozvan na potpomaganje pri etabliranju i financiranju ovih bankarskih poduzeća.

Palestina je zemlja hodočasništva i turističke i ostal će to uvijek. Prije rata dosegao bi broj posjetnika pokaikada 15—18.000 godišnje. Dobrim putevima, svratištima, te dobrim dućanima i sigurnim redarstvom lako bi se ovaj broj mogao potrostručiti. Ako Židovi stvore primjerene udobnosti za palestinske hodočasnike i pulnike, steći će značne trgovačke izvore. Palestinska industrija turističkih potrepština obećaje svakako mnogo uspjeha, koje je Švajcarska već postigla.

Palestina može i mora postati zemlja, koja će pružati zdrav boravak. Zemlja obiluje kraj različitosti klimatičkih zona morskim vjetrovima i planinskim zrakom: na prudovima i jezerima u svojoj unutrašnjosti. U januaru, kad je u Jeruzalemu hladno može se uz vožnju autom za jedan sat stići u Jeriho, gdje pod ljetnim suncem cvatu ruže. Tiberijske toplice dobro su sredstvo protiv reumatizmu. Providjene moderim komfortom, privući će one stijenjene, dolovi i kupališta veliko mnoštvo pacijenata, turista i izletnika iz svih dijelova cijelozvanoga svijeta.

Ove različite grane produktivnoga rada mogle bi, kada bi se dovoljno razvile, milijonima useljenika osigurati svakidašnji hljeb. Naravno, i useljivanje moralo bi se postepeno u razmjeru sa porastom pomoćnih izvora zemlje provesti. Moralo bi se obaviti pomno selekcija, a da bi se Palestini dala jedna sposobna vrsta pionira.

Ali i onda potrajat će u najviše slučajeva neko vrijeme, dok se budući naseljenik uzmogne »smjestiti. To nam daje povoda, da useljivanje organiziramo. Moraju se osnovati u svim važnijim mjestima centralne stanice, odakle će se pioniri ukrcaji. Medjutim trebat ćemo u Palestini domove, kuhinje, naročito udešene bolnice za useljenike i činovnike pisarne, kako bi se useljenike uzmoglo posavjetovati i upućivati.

Novac za dobro palestinskih useljenika bit će faktički naša najveća stjecišta kapitala. Svi, koji su imali prednost, da promatraju pionire (haluce) pri radu hvale njihovo zalaganje samoga sebe, sposobnost za ljelesno pristajanje, međusobnu disciplinu, te smisao za organizaciju. Ovaj krasni materijal potrebuje i zaslužuje naročitu brižljivost. Očekuje ih dosta muka kad otpočnu svoj rad; ne bi ih se smjelo nikako spriječavati suzdržljivošću u materijalnom pogledu.

»Odgoj za sve« jedna je od najsvetijih židovskih tradicija. Djelovanje ove tradicije jeća svaki Židov. Što se ovdje mora pobliže protumačiti to su pojedini razlozi, koji čine ovu tradiciju osobito važnom za Palestinu. Prvi se sastoji u teškoj misiji, koju imaju židovske škole, a koja je u drugim zemljama nepoznata. Ta je misija preporodjenje hebrejskog jezika. Mnogo je toga već učinjeno u tom pogledu. 11.000 učenika (skoro 90% naše sveukupne djece) pohađaju hebrejsku školu i dječje vrtove u Palestini. Sokoli to, kada se znade, da je većina halucim, koji su u zadnjim godinama ovamo prispjeli, dobro upućena u hebrejskom jeziku. Ali će još trebati mnogo napora, da se osigura prevlast narodnog jezika kod svih židovskih naseljenika. Drugi se razlog sastoji u tome, što će politička jakost u zemlji još dugo biti zavisna od ove kulturne nadmoći židovskog nad nežidovskim pučanstvom.

Dok Židovi postignu većinu, ova će nadmoć biti jedna od najglavnijih duševnih orudja za obranu židovskog položaja u Palestini. To opravdava srazmjerno visoke troškove, koje potrebuje židovski uzgojni sistem u Palestini. Bez sumnje imat će židovski naseljenici da plaćaju osjetljive iznose za podučavanje njihove djece. Ali to još ne će dostajati za stvaranje čitavog niza uzgojnih zavoda, koji će se sastojati iz dječijih vrtova, nižih, viših i tehničkih škola, te sveučilišta, a zatim knjižnica i prosvjetne tečajevе. Naša se hebrejska civilizacija ne stvara jedino za naseljenike, nego za vaskolik narod; te je stoga treba da podupiru svi Židovi svijeta, kako bi ova civilizacija odgovarala časti židovskog duha.

To isto vrijedi i za mnoge druge grane socijalnog rada. Radi se ovdje osobito i o medicinskoj organizaciji. Glas židovstva na liječničkom polju zaista nije bezrazložan, te prema tome i svijet očekuje od nas, da ćemo opasne bolesti udaljiti od emigranata. I ovdje moraju uz naseljenike i sve ostale grane židovstva potpomagati. Svaka materijalna žrtva doprinosi izobrazbi naših liječnika i namaknuću potrebnih medikamenata.

To je kratak i nepotpun nacrt svrhe Keren Hajesoda, koji ujedno dokazuje, koliko podupiranja zaslužuje ova institucija, od čijeg us-

pjeha zavisi sreća židovskog naroda i veličina njegovog ugleda u svijetu.

Legaliziranje Keren Hajesoda u Litavskoj. U Litavskoj uredovno je potvrđen Keren Hajesod sa strane vlade, tako da se sabirne akcije mogu od sad provodjati u svim dijelovima zemlje pod povoljnim uvjetima.

Predstavnik Keren Hajesoda u Litavskoj je ministar za židovske poslove dr. Solovejčik, a njegov generalni tajnik poznati književnik Schalit (Ziko).

Keren Hajesod tjedan u Americi. Iz New-Yorka javljaju židovskom dopisnom uredu: Egzekutiva cijon. organizacije u Americi izdala je svečani apel na sve cijoniste Udruženih Država, da do konca augusta svagdje prirode specijalni Keren Hajesod tjedan, kod kojeg se ima sabrati prvi milijun dolara za Keren Hajesod, da bi dr. Weizmann taj iznos predao kongresu u Karlovim Varima. Pol milijuna već je u gotovom položeno, a druga polovica ima se bezuvjetno uplatiti do 1. septembra, da bi se veliki obnovni rad u Palestini, o komu zavisi promjena političke situacije, mogao započeti odmah iza kongresa.

Iz židovskog svijeta

Pogromi u Rusiji. Predsjednik ruske židovske unije dr. Kerner stigao je u Berlin, da tamo pobudi pažnju evropskih vlasti a napose židovske organizacije za strašne masakre protiv Židova, koji su izvršeni zadnjih mjeseca u Rusiji, napose u južnoj Rusiji i u Ukrajini. Prema izjavama dra Krenera primili su pogromi dimenzije, koje traže najradikalnije korake da spriječe e bi u toku od jedne godine nestalo čitavo židovsko pučanstvo. Dr. Kerner donio je sobom opsežni statistički i oficijelni materijal, iz kojega proizlazi, da je od konca 1918. do juna 1921. ubijeno na najgrozniji način preko 300.000 Židova. Hiljade su pokušali da predju preko granice, a da im nije uspjelo da uteku iz zemlje, koja je tako neprijateljski prema njima raspoložena.

Prema izjavi dra Krenera nastoji ruska vlada da uguši progonsva. No bolševička vlada je tako nemoćna u zemlji, da je njezina zaštita beskorisna. U Ukrajini stvorile su se čete s jakosti od 1500 ljudi, koji pljačkajući prolaze sela i zlostavljaju židovsko pučanstvo. Metode klanja iste su kao i prije. U jednom mjeslu bio je dr. Kerner sam svjedok, kako je 300 Židova, muževi, žene i djeca, nakon što su žene silovane, tjerane u jednu kuću, te su živi spaljeni. Kad su čete ubile Židove jednog sela, polaze u drugo i tako od sela do sela, od grada do grada.

Dr. Kerner otišao je mjeseca juna iz Moskve u času, kad su životne namirnice već bile vrlo skupe. no kad još nije vladao glad. Od tog je vremena, pošto su prekinute veze bez ikakvih vijesti iz Rusije. Iz Berlina poći će u Pariz, London i Newyork, da kod tamošnjih krugova nadje pomoći za rusko židovstvo.

Iz interviewa s Take Jonescom. Povodom boravka ministra inostranih djela Take Jonesca u Košicama, zamolio je urednik »Uj Keleta« za interview o židovskom pitanju, a napose o pravima međunarodnih manjina.

Take Jonescu rekao je medju ostalim ovo: »Pred nekoliko dana bio sam skupa s mojim starim, izvrsnim prijateljem, nadrabinom drom. Gasterom, On mi je rekao, da je židovsko pitanje u Rumunjskoj riješeno. To je i moje mišljenje. Mi nemamo ništa protiv toga, da se Židovi

organiziraju. Ako hoće mogu da žive kao narodna manjina, to je njihova stvar, u koju se mi ne miješamo, samo da budu lojalni građani svoje domovine. To nije moje privatno mišljenje, već je to stajalište vlade.«

Na pitanje o pregovorima sa vodjama židovskog naroda u Parizu odgovorio je:

»Gospodin Sokolov informirao se kod mene o položaju Židova u Rumunjskoj, a ja sam mu dao potrebna razjašnjenja. Spomenuo sam, da je nedavno bila kod mene velika židovska deputacija, koja je suznim očima izrazila svoju zahvalu za naše humano držanje prema ukrajinskim bjeguncima. Primili smo jedno 50 do 60.000 ukrajinskih Židova.

Kako misli Vaša Preuzvišenost o cionizmu?

»Poznajem cionizam već jako dugo. Još prije nekoliko godina imao sam prilike da govorim s nekim intimnim prijateljima Teodora Herzla, koji su aktivno učestvovali u cionističkom pokretu. Pitao sam ih, da li drže mogućim, da će izgradnja židovske države biti moguća. Nisam naravno mislio, na tako veliku zemlju, u koju bi mogli poći 14 milijuna Židova. Vrlo je povoljno na mene djelovalo, kad sam od njih dobio jestan odgovor. Ja sam uvjeren, da židovski narod imade sposobnost da sebi gradi državu, a naročito za poljoprivredni rad. Nije istina da Židovi nisu sposobni da obrađuju zemljište. U Besarabiji ima mnogo židovskih općina, čije se stanovništvo neprestano od vremena Aleksandra I. bavi poljodjelstvom. Smatram cionizam korisnim i lijepim pokretom ne samo sa stajališta Židova, već sa stajališta cjeloga čovječanstva.«

Židovsko školstvo u Rumunjskoj. Prema najnovijim izvještajima lijepo se razvija židovsko školstvo u svim predjelima nove i stare Rumunjske. Značajno je za novi židovski duh, da je općina u Bukareštu uvrstila u svoj proračun za nastavne svrhe preko 5.000.000 leja. Od te svote odredjen je veći dio za ljelesni uzgoj i za zdravstvene svrhe (liječenje zubi, školsko kupatilo), te za nagrade učenicima i za povećanje knjižnice. U Besarabiji vode skrb oko židovskih škola židovski učitelji i savez. Imade tamo oko 100 škola, koje većim dijelom izdržavaju Židovi sami. Sada se radi o tome, da se poveća broj škola i da se ishodi doprinos države u iznosu od 12% cijeloga proračuna za prosvjetne svrhe, jer Židovi sačinjavaju 12% pučanstva. U Jassyu postoji uzorni židovski učiteljski seminar, kojega je osnovala cionistička organizacija. Naučna osnova obuhvaća osim jevrejskog jezika, staro i novo jevrejske knjiženosti, židovske povijesti, još i sve predmete, koji se podučavaju na drugim seminarima.

Dvije godine nedužan u zatvoru. Iz Budimpešte javljaju: Nakon dvogodišnjeg istražnog zatvora u Segedinskoj kaznioni pušten je na slobodu odvjetnički perovodja dr. Andor Acel na temelju riješavajuće osude vrhovnog vojnog suda. Dr. Acel, koji je za vrijeme rata više puta odlikovan, je cionista, te je bio član akademskog društva »Makabeja«, čiji su članovi nakon pada komunizma u Mađarskoj organizovali se kao zaštitne čete protiv djačkih pogromskih junaka, te u borbi potukli bijele teroriste. Nikad se nije moglo doznati nešto o optužbi, koja je podignuta

protiv dra Aczela, no govorilo se, da je imao udjela na organizaciji proturevolucije, te da je dao javno izražaja svome ogorčenju nad nacionalnom vojskom, koja je postala izvršiteljicom masakra protiv Židova. Sad je dr. Aczel osuđen na jednostavni zatvor od 5 mjeseci bez gubitka odlikovanja i »priznanjem velikih zasluga, koje je stekao za nacionalnu armiju«. Dr. Aczel je za vrijeme zatvora naučio hebrejski, te mal da nije time došao u novu kaznenu istragu. Zatečen je kod studija jedne jevrejske knjige, koja se smatrala boljševičkom propagandnom knjigom. Interesantno je pri tome, da je tada u Segedinu uapšeni nadrabin dr. Emanuel Löw bio pozvan, da se izjavi, da li ta knjiga nije djelo »Mudraci od Cijona« ili boljševička tajna kakova knjiga.

Indogermanski moral Hauslona St. Chamberlaina. Čitamo u berlinskim novinama, da se ovaj šovenski glorifikator indogermanske rase, najpače nijemstva, koji je za vrijeme svjetskog rata najžešće, sa svom odvratnom brutalnom preuzeljivosti prusizma, raspirivao mržnju protiv drugih naroda, po paroli »Gott strafe England« — da je taj ugled i uzor svih rasnih antisemita sada, kad je vrijednost njemačkoj marki toliko pala, a vrijednost je engleske funte toliko dobra, otkrio svoje englesko državljanstvo, kako bi svoju rentu ubirao u engleskim funtama sterlinga.

Tim je svoje pristalice u pogledu teorije o visokom moralu i etici indogermanske rase, a o inferiornom moralu židovske, doveo u nepriliku — bar teoretsku nepriliku. G. Stjepan Radić, koji je nekad u Kolu Malice Hrvatske obrazlagao rasni antisemitizam autoritetom g. Chamberlaina, možda bi se, ako to sazna i uhvati koji čas za sjećanje minulih dana, pokolebao u vjeri idola germanskih burševa i pruskih junkera.

Iz cijonističkog svijeta

Dnevni red za XII. cijonistički kongres. Cijonistička Egzekutiva u Londonu objelodanjuje ovaj dnejni red za XII. cijonistički kongres, koji će se održati u Karlovim Varima od 1. do 11. septembra 1921.

Prvi dan: četvrtak, dne 1. septembra, 10 sati prije podne. 1. sjednica.

1. Pozdravni govor predsjednika organizacije dr. Hajima Weitzmanna i predsjednika Egzekutive Nahuma Sokolova.

2. Pozdravi.

Poslije podne 3 sata. 2. sjednica.

3. Izbor predsjedništva.

4. Izvješće legitimacijonoga odbora.

5. Uvod u generalnu debatu.

6. Generalna debata.

Drugi dan: petak, dne 2. septembra u 10 sati prije podne. 3. sjednica.

7. Izbor komisija.

8. Nastavak generalne debate.

2 sata poslije podne. 4. sjednica.

9. Nastavak i svršetak generalne debate.

Treći dan: nedjelja, dne 4. septembra 10 sati prije podne. 5. sjednica.

10. Palestinski referat: I. ekonomske zadaće, referent dr. Artur Ruppin.

11. Palestinski referat: II. imigracija, referent dr. M. D. Eder.

12. Palestinska debata.

Četvrti dan: ponedjeljak dne 5. septembra poslije podne 3 sata. 6. sjednica.

13. Palestinski referat: III. Židovski Narodni Fond, referent prof. dr. Otto Warburg.

14. Palestinski referat: IV. Odgoj, referent dr. M. Lurie.

15. Palestinska debata.

Peti dan: utorak, dne 6. septembra poslije podne 3 sata. 7. sjednica.

16. Nastavak i svršetak palestinske debate.

Šesti dan: srijeda, dne 7. septembra, poslije podne 3 sata. 8. sjednica.

17. Financije i financijske institucije cijonističke organizacije, referent Josef Cowen.

18. Izvješće revizora.

19. Debata o financijama.

20. Izvješće financijske komisije i glasovanje o rezolucijama.

21. Izvješće palestinske komisije i glasovanje o rezolucijama.

Sedmi dan: četvrtak, dne 8. septembra, poslije podne 3 sata. 9. sjednica.

22. Referat o organizaciji: referenti Richard Lichtheim i Louis Lipsky.

23. Debata o organizaciji.

Osmi dan: petak, dne 9. septembra, u 10 sati prije podne do 5 sati poslije podne. 10. sjednica.

24. Keren Hajesod: referenti dr. Feiwel i A. I. Najdić.

25. Debata o Keren Hajesodu.

26. Izvješće Keren Hajesod komisije i glasovanje o rezolucijama.

Deveti dan: nedjelja, dne 11. septembra 10 sati prije podne. 11. sjednica.

27. Izvješće političke komisije i glasovanje o rezolucijama.

28. Izvješće organizacijone komisije i glasovanje o rezolucijama.

Poslije podne 3 sata. 12. sjednica.

29. Izvješće permanentnog odbora.

30. Izbor Egzekutive, Akcijonoga Odbora, kongresnog suda, časnog suda, kongresnog pravnog zastupnika i revizora.

31. Zaključak kongresa.

Pitanje općinskih izbora u Palestini.

Iz Jeruzalima javljaju: U zadnjoj sjednici palestinskog državnog vijeća raspravljala se vladina osnova za općinske izbore u Palestini, te su tom prilikom izbile velike protivnosti između arapskih i židovskih članova vijeća. Arapi tražili su, da se izborno pravo veže na minimum poreznog podavanja, da se pravo izbora priznaje samo bivšim otomanskim podanicima, odnosno onim Palestincima, koji su prije rata stanovali u Palestini. Židovski zastupnici vrlo su oštro oponirali protiv ovoga stajališta i tražili opće izborno pravo bez obzira na visinu oporezovanja i vrijeme boravka u Palestini. Mjerodavna je jedino želja izbornika, da stalno želi obitavati u Palestini. Pošto se nije mogao postići sporazum u pitanju državljanstva, to je ovo pitanje odgodjeno do izdanja posebnog zakona o sticanju državljanstva u Palestini.

Umnožavanje židovskih radnih sila u kolonijama. Jedno od najozbiljnijih palestinskih pitanja sačinjavaše, kako je poznato, srazmjerno malen broj židovskih poljodjelaca. To se daje protumačiti time, što su farmeri skoro uvijek pretpostavljali arapske jeftine sile židovskim, te isključivo arapske radnike zaposlivali. No, u zadnje vrijeme desio se u palestinskoj burzi rada potpuni preokret. »Hapoel hacair« objelodanjuje upravo statistiku iz koje proizlazi, da se od sad zaposluju svuda gdje su prije samo arapski radnici mogli biti zaposleni i židovski radnici. Tako je na primjer u židovskim kolonijama Judeje i Samarije zaposleno 1600 židovskih, a samo 350 arapskih radnika. Dnevica židovskog radnika drži se između 20—25 pijastera; najveća dnevica iznaša 40 pijastera. Novopridošli dobivaju ponajviše 1½—2½ eg. funte mjesečne plaće uključivo opskrba. Naprotiv nadnica arapskog radnika dosiže visinu dnevnice od 15 do 20 pijastera, te se samo za vrijeme želve povisuje na 25 pijastera. (Ziko.)

Iz Jugoslavije

Izbori za XII. cijonistički kongres. Dne 16. augusta o. g. sastala se izborna komisija, da ustanovi konačni rezultat izbora delegata i zamjenika za XII. cijonistički kongres u Karlovim Varima.

Prije prelaza na skrutinij bavila se glavna izborna komisija riješavanjem protesta podnešenih po dr. ing. Avram Werber, te onima stavljenih u zapisnik o izborima u Brod n. S. po gg. dr. ing. A. Werberu, dru Oskaru Spiegleru i Hugi Mahleru. Svi su protesti odbijeni opširnom motivacijom, te sa svim spisima predloženi legitimacijonom odboru u Londonu, a podjedno su o tome interesenti uz obrazloženje obaviješteni.

Kod preispitivanja izbornih rezultata u pojedinim mjestima nijesu uvaženi predani glasovi u Velikom Bečkereku, Subolici, Novi Sad, Vršcu, Zenti, Starom Bečeju, jer su bili predani za listinu kandidata, koja nije predložena glavnoj izornoj komisiji a uslijed toga nihi zvanično publikovana u »Židovu«.

Glede izbornih rezultata u Zemunu i Bos. Brodu zaključila je izborna komisija većinom glasova da se predani glasovi u tim mjestima uvažavaju kao valjani, ma da su obračuni o uplaćenim šekalima iz mjesta sigli iz prekluzivnoga roka (26. VII.), odnosno iza dovršenoga izbora.

Pregledanjem izbornih zapisnika i glasovnica ustanovljen je ovaj konačni rezultat:

za listinu broj 1 (nosioc dr. Beno Stein)	predano je valjanih glasova	2150
za listinu broj 2 (nosioc dr. ing Avram Werber)		206
	Ukupno	2356

Za izbor jednoga delegata potreban je stoga 471 glas. Prema tome otpada na listinu broj 1 četiri mandata, a preostaje još 266 glasova. Budući da na listinu broj 2 otpada samo 206 glasova, dakle 60 manje no što iznosi ostatak glasova listine broj 1, to pripada i 5. mandat listini broj 1. Isto vrijedi i za zamjenike delegata.

Prema tome su izabrani:

Delegati:

1. dr. Beno Stein, liječnik, Zagreb.
2. ing. Oskar Grof, Sarajevo
3. Lav Stern, bankovni ravnatelj, Zagreb
4. Simo Spitzer, veletržac, Zagreb
5. dr. David Alkalay, advokat, Beograd

Zamjenici:

1. dr. Julije Dohany, advokat, Karlovo selo
2. Albert Alkalay, trgovac, Sarajevo
3. Albert Pесо, trgovac, Skoplje
4. dr. Mojsije Margel, rabin, Zagreb
5. dr. Pinhas Keller, rabin, Požega.

Glavna izborna komisija.

Rezultat glasovanja po mjestima:

Mjesto	Istina		Ukupno
	br. 1.	br. 2	
Banjaluka	59	—	59
Beograd	21	2	23
Bijeljina	67	—	67
Bihać	31	—	31
Bitolj	60	—	60
Bjelovar	56	23	79
Brčko	30	7	37
Brod n. S.	48	25	73
Bos. Brod	—	28	28
Čakovac	1	—	1
Daruvar	28	—	28
Doboj	3	12	15
Djakovo	28	—	28
Grubišnopolje	12	—	12
Hercegovac	5	—	5
Jajce	7	—	7
Karlovac	38	—	38
Križevac	24	—	24
Koprivnica	32	—	32
Ludbreg	1	—	1
Mitrovica	59	3	62
Mostar	19	3	22
Našice	36	—	36
Nova Gradiška	19	—	19
Niš	24	8	32
Novi Sad	1	—	1
Ogulin	10	—	10
Otok	5	—	5
Osijek	57	9	66
Pakrac	55	—	55
Pečuj	140	—	140
Prijedor	15	—	15
Sarajevo	163	13	176
Sanski Most	26	—	26
Skoplje	80	—	80
Split	20	—	20
Sušine-Gjurgjenovac	2	—	2
Tuzla	42	25	67
Valjevo	4	—	4
Vinkovci	175	—	175
Vrbanja	1	—	1
Vukovar	67	9	76
Zagreb	465	—	465
Zavidović	10	—	10
Zemun	4	38	42
Zenica	37	1	38
Zvornik	42	—	42
Žepče	20	—	20
Novi Pazar	1	—	1
	2150	206	2356

Reforma zagrebačke židovske škole. Kako smo obaviješteni, tretira se u predstojništvu zagrebačke židovske općine intenzivno pitanje reforme njezine škole u pogledu nastave, a ponešto i u pogledu nastavnika. Pitanje je pokrenuto iz nezvaničnih krugova mlađih intelektualaca, pa su izradjeni opsežni elaborati u pogledu same nastave. Potreba se reforme živo i općenito osjeća, pa i ako će ona imati da svlada izvjesne poteškoće, imamo nade, da će se ona, uz shvaćanje te potrebe u predstojništvu općine i provesti.

Restauracija zagrebačke sinagoge provodi se revno. I ako možda fasada ne će biti dovršena do velikih blagdana, stalno je, da će unutrašnjost, najpače povećanje broja sjedala, dođe biti udešena. Ugodno se doima, kako pretežna većina općinstva shvaća s ob-

zirom na velike troškove i nuždu restauracije hrama, da mora doprinijeti novčane žrtve pa ima malo starih užitnika sjedala, koji ne bi povišicu najamnine za njih bez protimbe platili.

Književnost

Novi album novih narodnih pjesama.

Židovski je narodni pokret prošao mnogu fazu razvitka. U svakoj je fazi središte pokreta bilo drugo; najprije se sva briga narodnih boraca koncentrisala na propagovanje narodne ideje. Kasnije, u fazi realnoga stvaranja i ispunjavanja naših realno-političkih tražbina, naši su vodje u prvome redu naglašavali potrebu materijalnih žrtava kao temeljni uslov svakoga daljnega rada. No paralelno sa svim nastojanjima oko političkoga i kulturnoga preporoda židovskog naroda, usporedo sa stvaranjem novih vrijednota, jedan se dio narodnih radnika dao na skupljanje naših galutskih kulturnih dokumenata. Tako je i židovska pučka pjesma našla svoje sabirače i brižne izučavatelje, koji nam otvoriše svojim radom vrelo narodne snage, koje u svih naroda predstavlja jedno od najjačih policaja rada za narodnu stvar, te nam otvoriše put do najskrovitijih zakulata narodne psihe, koja se u popijevci jasnije manifestira nego u kojem drugom izrazu narode duše. Slušajući te pjesme upoznajemo se s onim dijelom naroda, kojemu je židovstvo oduvijek živa tradicija, koji stvara u židovskom duhu, oduševljava se za primitivnu ljepotu pjesmu kao izraza najsuptilnijih osjećaja pojedinaca i naroda. Za nas Židove zapadne i srednje Evrope te su pjesme najbolji kontakt sa braćom na istoku. Bez poznavanja jevrejskoga i židovskoga osjetili ćemo ipak snagu pjesme i njen izražaj. Djevajući te pjesme u zboru najsnažnije ćemo osjetiti svoju pripadnost zajednici, jer ćemo stajati pod neodoljivom sugestijom ritma i melodije, koja nas veže u jednu jedinicu.

Svi uzvišeni momenti našega života jesu predmet pjesme, kako vesele, tako tužne. U svečanim časovima mi — pjevamo. Pjevamo na svoj osebujan način, pa nam je pjesma zrcalo duše.

I u novom albumu, što ga je izdala Nova Knjižara d. d. u Zagrebu (Ilica 92), pod redakcijom Salomona Löwya, u glazbenoj obradi Žige Hirschlera, susrećemo židovsku pjesmu, kao pjesmu svačovsku, kao uspavanku, dječju i školsku pjesmu, u njemu nalazimo obiteljske, radničke i seljačke pjesme, dalje pjesme vojničke, humoristične i pjesme raznoga karaktera. Već iz toga pregleda vidimo, da židovska pučka pjesma duboko vezana sa životom, da niče u najrazličnijim prigodama i donosi vjernu sliku emocijona života židovstva. Spominjem to stoga razloga da se vidi, od koje je važnosti zahtjev, da se židovska pjesma proširi među Židovima, jer je ona najjače sredstvo nacionlizovanja onih elemenata, koji žive izvan strogo — narodne sredine. One su najživlji dio naše kulture, a za omladinu najbolje sredstvo jačanja svijesti pripadnosti, jer je njezin put ravan, diktiran čuvstvima, jednostavan poput pučke pjesme, koja omladincu kazuje više nego objektivne riječi onih vodja, koji apeluju na razumno shvaćanje problema hebraizacije i judaizacije. Poglavitno će dječje pjesme imati tu najvažniju funkciju, jer će jevrejska pjesma ostaviti u dječjoj duši neprolazne tragove, inače možda u našem milieu — nedostižive.

Löwy—Hirschlerov album veoma je uspio, te će nesumnjivo biti srdačno primljen u svakoj židovskoj kući. Većina pjesama obradjena je tako, da će i srednje vješti pijanista sa malo truda svladati teškoće pratnje. Vokalni se dio kreće u srednjem opsegu, te je kao svaka pučka popijevka, vrlo spjevan. Obradba se ograničila na klavirsku pratnju. Dodan je mali tematički uvod i završetak, da se tako zaobli forma svake pjesmice. Jevrejskim pjesmama dodana je uvijek latinska transkripcija (foneički). Žalimo, te nije izašao istodobno i hrvatski prijevod, no nadamo se, da će to kod drugog izdanja biti svakako učinjeno.

Svakako može jugoslavensko židovstvo s ponosom spominjati taj album, jer je isti jedan od prvih albuma židovskih pjesama uopće. Kako su gg. Salomon Löwy i Žiga Hirschler kao vrsni stručnjaci svoj posao savjesno i očito s ljubavlju izvršili, to taj album možemo javnosti najtoplije preporučiti.

Napose valja pohvalno istaknuti nakladnika, »Novu knjižaru d. d.« koji je djelo, ne žaleći današnjih neizmjenjnih troškova, u vrlo lijepoj opremi izdao.

Nadam se, da će skoro biti potrebno, da se izda i drugo izdanje.

Dundo.

Abraham Koen: Revizija omladinskog pokreta, Mostar 1921. (Cijena 5 K, od toga 2 K u korist emigracije haluca). Ova brošura od ciglih 15 stranica u zbilom sadržaju daje našoj omladini idejne i radne policaje, koje prožima duh žara za nacijsku obnovu u efskoj čistoći. Nije iscrpiva, za cijelo; u gdječemu se nazori mogu razilazili već prema orijentaciji pojedinaca. Ali omladina će dobro raditi, ako tu brošuru dobro pročita, kao policaje, koji su u velike već programski u njoj, ali treba da se stave u gibanje ostvarivanja.

Kod izraelitske bogoštovne općine u Koprivnici imade se popuniti mjesto **RABINA, PROPOVJEDNIKA I VJEROUČITELJA.**

Natjecatelji doktori teologije ili filozofije, koji nisu prekoračili 30. godinu života, a državljani su SHS ili se obvežu, da će u kratko vrijeme takovi postati, moraju zakonom propisanu kvalifikaciju i sposobnost svjedodžbama rabinskih seminara, ili rabinskih autoriteta dokazati.

Moraju biti vješti hrvatskom jeziku, ili se bar obvezati, da će ga u kratko vrijeme naučiti. Ponude s ovjerovljenim prepisima svjedodžba, koje se ne vraćaju, i curriculum vitae treba što prije potpisanoj bog. općini priposlati. Beriva ustanovit će se putem sporazuma. Predstojništvo pridržaje si pravo natjecatelja pozvati na pokusnu propovijed.

Putni će se trošak naknaditi samo onima, koji budu pozvani.

Izr. bogoštovna općina.

U Koprivnici, dne 17. kolovoza 1921.

Tajnik:
Spiegler.Predstojnik:
Hirschler.

Tražim naučnika

za moj posao specerajske struke. Stan i hrana u kući.

Bernhard Klein, Sisak

Svrha je židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiće zemljište, koje će ostati neotudjivim imetkom židovskoga naroda. — Žid. narodni fond utemeljen je na V. cion. kongresu god. 1901. I posjeduje već oko 30 milijuna franaka. Prihodi neprestano rastu a iznosili su god. 1920. oko 9 i pol milijuna franaka.

Adresa za dopise: Zagreb, Ilica 31., III. kat.
Uredovno vrijeme od 9 do 12 sati prije podne i od 3 do 6 sati poslije podne. — Novac se šalje na Centralnu eskomptnu i mjenjačnu banku d. d. Zagreb, za račun Ž. N. F. s naznakom svrhe.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju.

Iskaz darova br. 15. od 25. jula do 15. augusta 1921.

Opći dar.

Zagreb:	oklada dr. Singer 200.—, H. Freiberger 200.—, Dr. B. St. 40.—, dr. B. Bauer u mj. honorara dru. B. St. 200.—	640.—
Pisarovina:	M. Schwabenic	20.—
Mostar:	Hans Altarac kod igre 15.—, H. Altarac mj. kave 18.—, Sabina Stockhammer prig. vjenčanja 50.—	83.—
Šid:	na zarukama B. Francos—H. Schick 220.—	
Beograd:	na žuru Klarice Alkalay sak. 240.— na svadbama Mešulam—Levi 1316.—, Hazan Benavram 800.—, Robiček—Lebl 1004.—, na večeri Miše Saso 188.—	3748.—
Bjelovar:	Julije Bauer	40.—
Novi Sad:	dr. S. Handler 100.—, dr. M. Lipkovic 50.—	150.—
Derвента:	Artur Kraus umj. čestitke vjenčanja D. Pesach E. Hartenstein	100.—
		<hr/> 5001.—

Škrabice.

Zagreb:	Žid. dačka menza	200.—
Žepče:	Salamon Musafija	30.—
		<hr/> 230.—

Masline

Zagreb:	F. N. na ime Scharlotte Schwarz 100.—, Janka Meov otvara povodom sretnog poroda sina vrt n. i. Lazar Meov	250.—
Split:	kod Herzl svečanosti sak. u Herzl-šumu: G. Altarac 400.— po 100.— L. Hajon, Braća Morpurgo, A. Finci, D. Levi, M. Finci, J. Broner, L. V. Altaras, D. Dukes, M. Albachary, po 80.— A. Danon, po 50.— I. Hajon, D. M. Finci, J. I. Hajon, R. Altaras, po 25.— L. Altaras, po 20.— M. Levi, po 15.— I. Gaon	1685.—

Eudbreg:	na Herzl-svečanosti sabrano po 100.— Ign. Gross po 50.— H. Hirschsohn, Weiss, C. Scheyer, A. Scleyer, M. Scheyer, po 40.— Appler, R. Appler, L. Lausch, S. Weinrebe Schlesinger, N. N. po 30.— Weinrebe, po 20.— Rosenberger, N. N. u gaj Agudat Cijon Zora Bauer Wien 100.—	760.—
----------	--	-------

Rečica:	Sigm. i Josefina Steiner prig. obljetnice smrti u gaj Štefe	200.—
---------	---	-------

Bjelovar:	Omladina prig. Herzl proslave	200.—
-----------	-------------------------------	-------

Slatina:	Prig. obljetnice Herzla sakupljeno: po 60.— Beck, po 50.— slat. ind. drva, A. Bröder, po 40.— Grünhut, I. Schwarz Grünhut,	
----------	--	--

I. Kohn, B. Schwarz, po 20.— Scheiber, Fuchs, N. N. Wohlmut, Goldstein, Herzel, E. Bauer, S. Kohn, M. Bauer, I. Treber, R. Bauer, A. Schwarz, Frank, po 30.— Singer po 16.— Bröder, po 10.— L. Willer, Dreissiger, Schlesinger po 6.— Schaffer, Bauer	702.—	
Zenica:	J. Schönwald n. i. Kalman i Matilda Schönwald	50.—
Sanski Most:	prig. obljetnice smrtnog dana Herzla u Herzl-šumu sabrano	238.—
Žepče:	na Herzl-dan sabr. u kramu	200.—
Vinkovci:	na Herzl-dan sabr. u Herzl-šumu po 400.— Jakob i Johanna Schlesinger, M. Schlesinger, n. i. Grete, R. Rosenberg n. i. Ivana Borovitz 200.—, Olly Schwarz n. i. dr. Beno Stein 200.—, Adolf Reiss n. i. Adolf, Firna, Rosa i Leo 160.—, dr. Stanić 172.—, H. Deitelbaum 120.— Laufer 100.—, dr. A. Lederer n. i. Jichak Šime Lederer 80.—, Braća Marton 80.—, L. Flesch n. i. Milo 80.—, Miškolczy n. i. Daniel i Berta 80.—, B. Flesch n. i. Anny i Otto 80.—, po 40.— Jaffa, F. Deutsch n. i. H. Deutsch, O. Mechner n. i. R. Rosenberg, More, Ž. Deutsch, Dr. A. Deutsch, E. Löbl, Krauss, Gartenberg, E. Engel n. i. Ivica, Goldstein, V. Ornstein, n. i. Chaiim O. Schrage, Sara Zilzer, E. Rendeli, O. Sinnberg n. i. Anna, F. Schön, Schlesinger, R. Gross, A. Mogan, S. Hoffmann n. i. Rosa i Iso, F. Podvinec, N. Grünwald, Kanitz, M. Abracham, Goldberger, A. Hirtweil n. i. Emil i Fina, Ž. Brichta n. i. Zdenko, M. Marberger, M. Likovitz n. i. Olga, Hamburger n. i. Elza Fischhof n. i. Frida, O. Freudlich n. i. Anna, Janka Elöd n. i. Emmy, Ehrenstein, O. Sonnenfeld, L. Engel n. i. Vera i Nada, O. Löbl, S. Stein, S. Pick, E. i. M. Abracham	3752.—
		<hr/> 8137.—

Samoporezovanje.

Mostar:	poslala K. Kormes	1600.—
Vinkovci:	Lav Abracham 90.—, A. Kohn 15.—	105.—
		<hr/> 1705.—

Darovi kod tore

Split:	S. Altarac 420.—, I. Gaon 40.—, D. Levi 20.—	480.—
Bjelovar:		690.—
		<hr/> 1170.—

Zlatna knjiga.

Beograd:	na večeri M. Aladžem—M. Jakovljević	2000.—
----------	-------------------------------------	--------

Nordauov grad

Vinkovci:	Ernst, Leo, Emil i Iso od omame dobiveno 200.—, Bresslauer za kravatu 100.— Š. Weinberger prig. Bar-micva sina Roberta 100.—, R. Weinberger 50.—	450.—
		<hr/> 450.—

Obnova Palestine.

Bihać:	na svatovima J. Papo—R. Kavezon sakup. E. Baruch: po 80.— R. J. Papo, po 40.— B. Kavezon, po 20.— M. Israel, Š. Rechnitzer, J. Kavezon, R. Rechnitzer, J. pl. Vuković, J. Maestro, B. Maestro, B. Papo, S. Dević, po 12.—, R. Levi, Rab. Atijas po 10.— G. Eškenazi, L. Levi, S. Atijas, B. Pinto, po 8.— S. Abinum, J. Allalel, V. Čubelić 396.— Vinkovci: po 200.— J. Schlesinger, Gradište, po 50.— Bergmann, Beč, J. Zilzer, H. Marton, L. Sonnenfeld, po 40.—, E. Kadelburg, po 25.—, J. Zwieback, po 20.— S. Fürkel, 15.— J. Kohn, Marg. Willner za okladu 40.— Marg. Propper 20.—	956.—
--------	--	-------

Obiteljska dar. knjiga

Vinkovci:	prig. rođenja male Grete Jakob i Johanna Schlesinger 400.—, kod vjenčanja Herm. Pollak—Klein, Sarajevo po Vladi 635.—	1035.—
-----------	---	--------

Pregled

Unišlo je iz Hrvatske i Slavonije i Dalmacije	K 11.989.—
Bosne i Hercegovine	K 2.797.—
Srbije	K 5748.—
Vojvodine	K 150.—
	<hr/> K 20.684.—

Od 1. I. do 16. VIII. 1921. unišlo je sveukupno K 893.315.51.

VILMA COHEN HINKO SCHWITZER zaručeni u mjesecu augustu 1921 Zemun Novi Sad
---

Centralna Eskomptna i Mjenjačna Banka, d. d.

Ilica 26.

ZAGREB

Ilica 26.

Brzojavni naslov: Brodbanka

Telefon: { ravnateljstvo 8-78
              { blagajna 15-30

Pričuve preko K 45,000.000.—

Dionička glavnica K 50,000.000.—

Podružnice: Brod na Savi

Ulošci preko K 20,000.000.—

Podružnice: Osijek, Djakovo

Prima ULOŠKE na knjižice i u tekućem računu uz najbolji kamatnjak. Novi ulošci vraćaju se odmah bez otkaza. — Daje MJEMBENE i KONTOKORENTNE VJERESIJE, finansira trgovačke i industrijalne poslove uz najpovoljnije uvjete. — Obavlja sve BURZOVNE POSLOVE, kupuje i prodaje devize, valute i efekte, izvršava sve naloge brzo i kulantno. — Prodaje uz dnevni tečaj doznake, isplate i akreditive na sva mjesta u inozemstvu, a naročito na WIEN i PRAG.